

Τὸν χειμῶνα ἐθερμαίνεται ὀλίγον τὸν ὕδωρ· ἐάν ὁμως τὸ ψυχρὸς ᾗτο ὑπερβολικόν, τότε ἡ διὰ τῶν ὑποδημάτων βόσκυρος ἀνεπλήρου τὴν διὰ τοῦ ὕδατος· ἀλλ' ἀπθηνούντος τοῦ κατηγορουμένου ἀνεβάλλετο, καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη. Ἐάν ὁμως ὁ βασανιζόμενος ᾗτο καταδικασμένος εἰς θάνατον, ἡ διὰ τῶν ὑποδημάτων βόσκυρος δὲν ἀνεβάλλετο, αὐτὸς δὲ τὸ σῶμά του ᾗτο δεδημευμένον, καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν κεφαλαιῶν ποινῶν δὲν ἐδύνατο ν' ἀναβληθῇ.

Ὁ Δαρμίνς ὅστις τὸ 1757 ἐπλήρωσε δολίως ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς τὴν βασιλέα τῆς Γαλλίας Λοδοβίκον τὸν ΙΕ', καταδικάσθη εἰς διαμελισμὸν ἐκτελεσθέντα ἐν Παρισίοις, ὡς φαίνεται εἰς τὴν παρατιθεμένην εἰκόνα.

Μετὰ τῶν βασανιστηρίων τάττομεν καὶ τὸν θηριώδη θάνατον εἰς ὃν οἱ Δρυῖδες καταδικάζον τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. Κατασκευάζοντες ἀνδρείκελον δικτυωτὸν ἐκ ξύλων κατὰ τὴν συναπταμένην εἰκόνα, συνεστρέφον ἐντὸς αὐτοῦ ἀνθρώπινα σώματα, καὶ μετὰ ταῦτα ἤναπτον ὑποκάτω πυρ.

ROBERTOS EMMET.

(Συνέχ. τῆς φυλλάδ. 235 — 232.)

—οοο—

« Καὶ τίς ὁ λόγος ὅλων αὐτῶν τῶν ἐπιβουλῶν; Ἡ φιλοδοξία! Ἐάν, συμπολιταί μου ἤμην φιλόδοξος, πολὺ εὐκόλον θὰ μοὶ ᾗτο ἔχοντι καὶ ἀνατροφὴν, καὶ περιουσίαν, καὶ ὄνομα οἰκογενειακόν, νὰ καθίσω μετὰ τῶν μᾶλλον ἀγερῶχων δυναστῶν σας. Εἰργάσθην ὁμως ὅπως καταστρέψω τὴν κυβερνήσιν ἐκείνην, ἥτις διατηρεῖ τὴν ἐξουσίαν τῆς δι' ἀσεβείας πρὸς τὸν Ὑψίστον· ἥτις μεταχειρίζεται τὸν δυστυχῆ τοῦτον λαὸν ὡς θηρία· ἥτις ἐγείρει ἀδελφὸν κατ' ἀδελφόν, καὶ τὸν ἀναγκάζει ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας, νὰ φέρῃ τὰς χεῖρας εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ φίλου του, ἐάν πιστεύῃ ὀλιγώτερον ἢ περισσότερον κατὰ τι τὸ κυβερνητικὸν σύμβολον· κυβερνήσιν ἥτις βασίλευει ἐν μέσῳ τῶν κλυθμῶν τῶν χερῶν καὶ ὀρφανῶν τὰ ὅποια κατέστησε . . . »

Ψιθυρισμοὶ σφοδροὶ ἐκάλυψαν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὴν φωνὴν τοῦ κατηγορουμένου.

« Ροβέρτος Ἐμμετ. « Ὅταν τὸ πνεῦμά μου καταχθῇ μετὰ τῶν λεγεόνων τῶν ἡρώων μαρτύρων, οἵτινες ἐχύσαν τὸ αἷμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς λαιμητόμου καὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐλπίζω ὅτι ἡ μνήμη καὶ τὸ ὄνομά μου θέλουσι ζωογονήσαι τοὺς ἐπιζῶντας. Οὐδένα ἄλλον σκοπὸν εἶχον ἢ πῶς νὰ βοηθήσω τὴν πατρίδα μου, καὶ νὰ τὴν ἀπαλλάξω τῆς ἀπανθρώπου καταδυναστείας ἣν τόσον καιρὸν καὶ μετὰ τοσούτης ὑπομονῆς ὑπέστη· ἔχω δὲ τὴν πεποιθήσιν, ὅσον χιμυρικὴ καὶ ἂν φαίνεται, ὅτι ἡ εὐγενὴς αὕτη

ἐπιχείρησις δύναται καὶ πάλιν νὰ ἀναφανῇ, ὅτι ὑπάρχει εἰσέτι ἐν Ἱρλανδίᾳ ἀρκετὴ σύμπνοια καὶ ἰσχὺς . . . »

Νέα διακοπὴ ἐκάλυψε καὶ πάλιν τὴν φωνὴν τοῦ Ροβέρτου Ἐμμετ.

« Τοιοῦτοτρόπως δὲ ὁμιλῶν, δὲν πράττω τοῦτο ὅπως λάβω τὴν παιδαριώδη εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ προξενίσω εἰς ὑμᾶς στιγμιαίαν δυσθυμίαν. Πάν ὅ,τι εἶπον δὲν προῶρισται διὰ τὰς ἐκλαμπρότητας ὑμῶν, τῶν ὁποίων ἡ θέσις μᾶλλον οἶκτον μοὶ ἐμπνέει ἢ φθόνον· αἱ ἐξηγήσεις αὐταὶ εἰσὶ διὰ τοὺς συμπολίτας μου· ἐάν ἐνταῦθα παρίσταται εἰς καὶ μόνος ἀληθὲς Ἱρλανδὸς, εἶθε οἱ τελευταῖοι λόγοι μου παρηγορήσωσιν αὐτὸν ἐν τῇ ὥρᾳ τῶν θλίψεων!

« Πολλὴν ἐπιστημότητα μοὶ ἐπέδωκν θεωρήσαντές με μοχλὸν τῆς Ἱρλανδικῆς ἐνώταως, ἡ, ὅπως εἶπον, ὡς τὸ αἷμα καὶ τὴν ζωὴν τῆς συνωμοσίας. Μοὶ ἀποδίδετε μεγίστην τιμὴν. Εἰδὼκατε εἰς τὸν ὑπηρετὴν ὅλην τὴν ἰσχύν τοῦ κυρίου. Ἐνέχονται εἰς τὴν συνωμοσίαν ταύτην ἄνδρες, οἵτινες ὄχι μόνον ἀνώτεροι ἐμοῦ ἀλλὰ καὶ ὑμῶν, εἶναι Μυλόρδοι, ἄνδρες τοιοῦτοι, ἐνώπιον τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἀρετῶν τῶν ὁποίων κλίνω εὐσεβᾶτως γόνυ· οἵτινες δὲν θὰ κατεδέχοντο νὰ σᾶς ὀνομάσωσι φίλους των, οὐδ' ἤθελον ταπεινωθῇ ὥστε νὰ θλίψωσι τὴν χεῖρα ὑμῶν βεβαυμένην εἰς τὸ αἷμα . . . »

Ἐνταῦθα ὁ Ἐμμετ διεκόπη παρὰ τοῦ Λόρδου Νορθουρύ.

« Ροβέρτος Ἐμμετ. « Πῶς! μυλόρδε, νομίζετε ὅτι θέλω σᾶς συγχωρήσει νὰ μὲ ἀποκαλέσετε ὑπεύθυνον ὅλου τοῦ χυθέντος καὶ τοῦ χυθεσομένου αἵματος ἐν τῇ πάλῃ τοῦ καταδυναστευομένου πρὸς τὸν δυνάστην! Μοὶ προσάπτετε τοῦτο, καὶ νομίζετε ὅτι θέλω εἶμαι τόσον ποταπὸς ὥστε νὰ μὴ ἀποδώσω τὴν κατηγορίαν ταύτην εἰς σᾶς, οἵτινες ἐν ἀνέσει δύνασθε νὰ καλυμῆσθε εἰς τὸ ἀθῶον αἷμα ὅπερ ἐχύσατε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἱρλανδίας . . . »

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας τὸ δικαστήριον παρενέβη ὅπως ἐπιβὰλη σιωπὴν εἰς τὸν κατηγορούμενον, ὁ Λόρδος Νορθουρὺ ἐράνη τετραγυμένως.

« Ροβέρτος Ἐμμετ. « Δὲν δειλιῶ νὰ παρουσιάσω εἰς τὸν ὑπέρτατον κριτὴν καὶ ν' ἀποκριθῶ περὶ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν πράξεων τοῦ βραχίως βίου μου, καὶ θὰ δειλιάσω ἐνταῦθα ὅτε εἶμαι εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου; Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἂς μὴ προσβάλλῃ τὴν μνήμην μου ὑποθέτων με ἄξιον νὰ λάβω μετοχὴν εἰς ἀγῶνα ἄλλον πλὴν τοῦ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος μου. Οὐδόλως ἤθελον ὑποταχθῇ εἰς ξένην δυναστείαν, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δι' ὃν ἀνθίσταμαι εἰς τυραννίαν ἐσωτερικὴν. Ἡ Γαλλία, καὶ πολεμία οὗτα, δὲν θὰ ᾗτο ὀλιγώτερον ἀδιάλλακτος τοῦ εὐρισκομένου ἐχθροῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ τόπου . . . »

Λόρδος Νορθουρὺ. « Κύριε Ἐμμετ, προσεκλήθης ἐν ἀποδείξει τὰ αἵτια, ἐάν τοιαῦτα ἔχῃς, δι' ἃ ἡ ἀπόφασις τοῦ νόμου δὲν πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ κατὰ σοῦ. Ἀντί ν' ἀντιτάξῃς τι συντελοῦν εἰς

ταῦτο, ἐφέρθης διὰ τοῦ πλέον ἀνθρωπίνου τρόπου εἰς ἄνδρα εὐρισκόμενον εἰς τοιαύτην θέσιν. Ὁμολόγησας καὶ ἐπροσπάθησας νὰ ὑπερασπίσῃς ἀρχὰς καθ' ὁλοκληρίαν ἀνατρεπούσας τὴν κυβερνήτην, τὴν ἡσυχίαν, τὴν εὐζωίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ τόπου τούτου, εἰς ᾧ ἐγεννήθης καὶ διεκλήρυνθης πρεσβεύων τὸ ἀποτρόπαιον δόγμα τῆς προδοσίας.

» ἔχεις τὴν τιμὴν, Κύριε, νὰ ἦσαι εὐγενὴς (gentleman) καὶ ὁ πατὴρ σου κατεῖχε θέσιν ἐντιμον ἐν τῇ κυβερνήσει. Εἶχες μεγαλύτερον ἀδελφόν, θν ὁ θάνατος ἀφῆρπασε, καὶ ὁ ὁποῖος ζῶν ἦτο εἰς τῶν μεγαλητέρων στυλισμῶν τοῦ δικαστικοῦ βήματος. Οἱ νόμοι τῆς πατρίδος του ὑπῆρξαν ἡ σπουδὴ τῆς νεότητός του· καὶ ἡ σπουδὴ τῆς ὠρίμου αὐτοῦ ἡλικίας ἦτο ὅπως καλλιεργήσῃ τοῦτους καὶ τοὺς ὑποστηρίξῃ. Εὐγενὲς παράδειγμα σοὶ ἀφῆκεν ὅπερ ἐχρεώσῃς ν' ἀκολουθήσῃς, καὶ ἐάν ἐκεῖνος ἔζη, ἤθελε διευθύνει ἐπίσης ἀξιοπκίνως τὰς τάσεις σου· ἤθελε σὲ διδάξῃ εἰς τὸ νὰ θυμᾶσαι καὶ ὑποστηρίξῃς τὸ σύνταγμα τοῦτο, πρὸς καταστροφὴν τοῦ ὁποῖου συνώμοσες μετὰ τῶν μᾶλλον διεφθαρμένων καὶ τῶν ἀπονενοχημένων, γενόμενος σύντροφος ξενόδοχων, σφαγέων καὶ ἄλλων ὁμοίων ἀνθρώπων, οὓς ἐν συμβουλίᾳ συνήθροισας ὅπως ιδρύσῃς τὴν προσωρινὴν σὰς κυβερνήσιν. . . . Ὅτε τὸ ἐσπέρας ἐξῆλθες ἐπὶ κεφαλῇς συμμορίας δολοφόνων καὶ εὐρέθης μεμιγμένος μετὰ τὰς θηριωδίας αὐτῶν, βεδαιῶς θὰ ἀπώλεσας πᾶν εὐγενὲς αἶσθημα τοῦ παρελθόντος σου. »

Ὁ δὲ Ἐμμετ, ἀφ' οὗ εὐχαρίστησε τὸν δικαστὴν διὰ τὰς ἀποδοθείσας φιλοπροσύνας τῇ εἰκογενείᾳ αὐτοῦ, ἐξηκολούθησεν ὡς ἔπεται·

« Ἐάν τὸ πνεῦμα τῶν ἐνδόξων νεκρῶν λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰ συμφέροντα ἐκείνων τοὺς ὁποῖους ἡγάπησεν ἐν τῇ προσκαίρῳ ταύτῃ ζωῇ, αἰτῶ ἀπὸ τὸν πατέρα μου ὅπως ἐπιβλέψῃ ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς υἱοῦ του, ἐξετάσῃ αὐστηρῶς τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, καὶ φρονῶ ὅτι δὲν θέλει εὖρει αὐτὸν ἄπιστον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς φιλοπατρίας, ὥς παιδιόθεν ἐνεχάραξεν ἐν τῇ νεαρᾷ αὐτοῦ καρδίᾳ, καὶ δι' ἧς θυσιάζει σήμερον τὴν ζωὴν του.

» Μυλόρδοι, ἡ πρόθεσίς μου δὲν εἶναι νὰ ἐξέλθω τῶν ὁρίων τῆς μετριότητος· παρακαλῶ μάλιστα ὑμᾶς νὰ μὲ διακόψετε ἐάν μακρυνθῶ· κατανοήσατε ὁμῶς καὶ ὑμεῖς ὅτι ἀδύνατον μοὶ εἶναι νὰ ὑπερασπίσω ἑμαυτὸν, χωρὶς νὰ εἶπω τι δυσάρεστον εἰς τὰς ἀκοάς σας.

Λόρδος Νορβουρῦ. « Γνωρίζεις ἀρκετὰ τοὺς νόμους, κύριε Ἐμμετ, ὥστε νὰ ἐννοήσῃς ὅτι δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ σὲ συγχωρήσω νὰ ἀναπτύξῃς ἐνταῦθα μοχθηρὰν καὶ ἐπικίνδυνον εὐγλωττίαν, δι' ἧς προσβάλλεται αὐτὴ ἡ βᾶσις τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν χρεωστειὴς ὑποταγὴν. »

Ροβέρτος Ἐμμετ. « Μυλόρδε. . . »

Λόρδος Νορβουρῦ. « Ἐάν ἔχῃς νὰ εἶπῃς τι κατὰ νόμον ἔχεις τὸν λόγον· εἰδ' ἄλλως σοὶ τὸν ἀφαιρῶ· ὅ,τι μέχρι τοῦδε ἐξέφρασαι ἐπιβεβητοὶ καὶ δικαιοὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου. »

Ροβέρτος Ἐμμετ. « Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θέλω σιωπήσῃ· ἡ δικαιολόγησίς μου δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ ἢ ἐπὶ ἀρχῶν ἀφῆρπέντων καὶ ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τούτων. Ἐπεθύμουν ν' ἀναπτύξω καὶ ταύτην καὶ ἐκεῖνας. Βλέπω ὅτι εἶχον ἄδικον στηριζόμενος ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ὑπερασπίσεως ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. Θέλω δὲ καταστῆ εἰς τὸν τάφον μὲ δυσδιάστακτον βάρος ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐάν τις ἤθελε πιστεῦσαι ὅτι ἐνέστηκα ὑπὸ τὴν ἐποψὴν συμφέροντος καὶ προσωπικῆς φιλοδοξίας. Ἐξορκίζω ὅλους ἐκείνους οἵτινες ἤκουσαν τὸν γενικὴν εἰσαγγελεῖα ὁμιλοῦντα, νὰ ἐξαλειφῶσιν ἐκ τῆς διανοίας αὐτῶν κατηγορίας τοσούτον ψευδεῖς.

» Μυλόρδοι, μετ' ἀνυπομονητικῆς περιμένετε τὸ θῦμά σας. Ὅλον τὸ τεχνουργημα τοῦ τρόμου μετ' οὗ τὸ περιεβάλατε δὲν ἐπάγωσεν εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ τὸ αἷμα ὅπερ διψᾷτε, καὶ μετ' ὀλίγον θέλει ζητήσῃ ἐκδίκησιν πρὸ τοῦ οὐρανοῦ· ἀλλ' ὑπομείνατε ἀκόμη. Ὀλίγους ἔτι λόγους ἔχω νὰ εἶπω· βαδίζω πρὸς τὸν ψυχρὸν καὶ ἄφρονον τάφον μου. Ἡ λαμπὰς τῆς ζωῆς μου σχεδὸν ἐσθέρθη. Ἀπεχωρίσθην διὰ τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν τῆς πατρίδος μου, παντὸς ὅ,τι μοὶ ἦτο προσφιλες ἐν τῇ ζωῇ, αὐτοῦ τοῦ εἰδώλου τῆς ψυχῆς μου. Δὲν μοὶ μένει ἄλλο ἢ νὰ λάβω τὴν ἀνταμοιβὴν μου. Τὸ στάδιόν μου τετέλεσται. Ὁ τάφος ἀνοίγεται· ἵνα μὲ δεχθῇ, καὶ ἐντὸς τοῦ κόλπου αὐτοῦ θέλω γενεῖ ἄφαντος. Μίαν καὶ μόνην αἰτήσιν ἔχω ν' ἀπευθύνω πρὸς τὸν κόσμον πρὶν ἢ ἀπ' αὐτοῦ χωρισθῶ· τὸ ἔλεος τῆς σιωπῆς του. Μὴ γράψῃ τις τὸν ἐπιτάφιόν μου, διότι ἐάν τις ἐγνώριζε σήμερον τοὺς λόγους μου δὲν ἤθελε τολμᾷσαι νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ· ὥς μὴ ὑποπέρωσιν ὅπως ἡ ἀγνοία καὶ ἡ πρόληψις κατηγορήσωσιν αὐτούς. Ἄς τοὺς ἀφῇσωσιν ἐν τῇ σκότει καὶ τῇ εἰρήνῃ· ἡ μνήμη μου ὥς λησμονηθῇ· ὁ τάφος ὥς μένη ἀνεπίγραφος μέχρις ὅτου ἄλλη τις ἐποχὴ καὶ ἄλλοι ἄνδρες δυνήθωσι νὰ ἀποδώσωσι δικαιοσύνην εἰς τὸν χαρακτῆρά μου. Ὅταν δὲ ἡ πατρίς μου ἀνακτήσῃ τὴν θέσιν τῆς μετὰ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, τότε, τότε μόνον ὁ ἐπιτάφιός μου ὥς γραφῇ. Ἐτελείωσα. »

Λόρδος Νορβουρῦ. « Ἐπεθύμουν νὰ σὲ ἀνακαλέσω εἰς φρονήματα μᾶλλον ἀρμόζοντα εἰς ἄνδρα ἐν τῇ θλιβερᾷ ταύτῃ θέσει εὐρισκόμενον. Ἀλλ' ἡ τις διαγωγὴ καὶ ἄλλο ὅρος ἀρμόζουσιν εἰς ἐκεῖνον, ὅστις θεληματικῶς ἐπεχείρησε νὰ καταστρέψῃ τὸν νόμον καὶ τὸ σύνταγμα τῆς πατρίδος αὐτοῦ. »

Ροβέρτος Ἐμμετ. « Καὶ ἐκ νέου ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν εἶμαι ὁ δημιουργὸς τῆς συνωμοσίας· εὗρον ταύτην διοργανισμένην ὅτε ἤλθον ἐνταῦθα· μοὶ ἐπρότειναν νὰ ἐνωθῶ μετ' αὐτῶν, ἐγὼ δὲ ἐζήτησα κενὸν ἵνα σκεφθῶ· μοὶ εἶπον πρὸς ταῦτο· ὅτι ὅποια καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀπόφασίς μου, ἡ ὑπόθεσις καὶ ἄνευ ἐμοῦ ἤθελε προχωρήσει. Σκεφθεὶς ὠρίμως, εὗρον τὴν πρότασιν σύμφωνον πρὸς τὰς ἀρχὰς μου καὶ οὕτω συγκατετέθη. Καὶ σήμερον εἰς παρομοίαν περιστάσει· ἤθελον καὶ πάλιν τὸ πράξει.

Λόρδος Νορβουρῦ. « Σὲ ἐξορκίζω νὰ μὴ ἀφῇσῃς

τὴν ζωὴν ταύτην μὲ φρονήματα ἐχθρικά, τοσοῦτω βαθέως ἐρρίζωμένα κατὰ τῆς κυβερνήσεως τοῦ τόπου ἡμῶν, καὶ πρὶν ἢ ἀποθάνῃς νὰ ἐξιλεωθῇς μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως σου. Τοιαῦται ἐκ μέρους σου διαθέσεις θέλουσι τύχει τὴν ἄφρσιν τῶν ἁμαρτιῶν σου ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, καὶ θέλουσι σὲ βοηθήσει νὰ ὑποστῇς μετὰ καρτερίας τὴν τρομερὰν καταδίκην ἣν θέλω ἐπιβάλλει. »

Καὶ μετὰ ταραχῆς ἥτις ἐπροδίδετο ἐκ τοῦ ἡχοῦ τῆς φωνῆς του, καὶ ὁποῖαν οὐδέποτε εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἐδείξεν, ἀνέγνωσε τὴν θανατικὴν καταδίκην ἥτις ἐμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν πρώτην ὥραν (ὁ καταδικασθεὶς ἔπρεπε κατὰ τὸ ἔθιμον νὰ κρεμασθῇ καὶ νὰ ἀποκεφαλισθῇ). Ὁ Ροβέρτος ἀπεσύρθη ἀφοῦ προηγουμένως ἐχαιρέτισε μετὰ σεβασμοῦ τὸ δικαστήριον.

Ἡ καταδίκη αὕτη οὐδὲν ἑκτακτον εἶχεν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ θανατικὴ ποινὴ δὲν διεφιλονεικεῖτο ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἐγκλημάτων, διότι ἦτο ἐνοχος κατὰ νόμον. Τὸ πάθος ὅμως τῶν δικαστῶν ἀνέδειξε κάλλιον τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο κρᾶμα τῆς τόλμης καὶ τῆς γλυκύτητος, ἃτινα παρέσυρον τὰς καρδίας τῶν ἐν τῇ δίκῃ παρευρεθέντων. Τοσοῦτον παθητικοὶ φθόγγοι διαπερῶσι συγκινητικώτατα τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ δικαίωμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ἡ συνείδησις ἐπὶ τῆς ἰσχύος συγκινεῖ πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἀθάνατον ἐν τῇ φύσει ἡμῶν. Τοσαύτη σταθερότης πνεύματος καὶ τόλμη καρδίας εἰς ἄνθρωπον τόσῳ νέον παλαιόντα πρὸς τοιαύτην τρομερὰν εἰμαρμένην, φέρουσιν ἡμᾶς εἰς θαυμασμόν. Ἐννοεῖ τις, ἀκούων τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ τὸν τόνον ψυχῆς ὑπερηφάνου ἥτις αἰσθάνεται τὸ μεγαλεῖον τῆς, καὶ τὴν μέριμναν περὶ τοῦ ὀνόματος τὸ ὁποῖον θέλει ἐπιζῆται αὐτῷ. Ὁ κατανυκτικὸς ἐπίλογος τοῦ λόγου τούτου ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν εἰς τὴν ζωὴν, τὸν ὁποῖον προφέρει ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους.

« Ἀκλῆυτος, ἀφίλος, ἀνυμνῆτος,
ταλαίφρων ἄγομαι τάνδ' ἐτοίμαν ὁδόν.
οὐκ ἔτι μοι τῷδε λαμπάδος ἱερὸν ὄμμα
θέμις ἄρ' ἐν ταλαίνῃ·
τὸν δ' ἐμὸν πότμον ἀδάκρυτον εὐ-
δαίς τῶν φίλων στενάζει. »

Ἦθελεν ἀρκέσει νὰ ἀναγνώσῃ τις τὴν δίκην τοῦ Ροβέρτου Ἐμμετ, ἵνα πεισθῇ ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἦτο πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἰρλανδίας. Αἱ ἰσχυραὶ ψυχαὶ φωτίζουν διὰ τοῦ φωτός αὐτῶν τὸ σκότος τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἔζησαν. Ὀλίγοι στίχοι τοῦ Δάντου μᾶς μανθάνουσι πλείοτερον τὰ κατὰ τὰς Ἰταλικὰς ἐπαναστάσεις ἢ ὅλα τὰ σύγχρονα Χρονικά. Ὅταν τις διαπλῇ τὰς ὁχθὰς τοῦ κόλπου τῆς Ἀμάλφης, τὸ κυανοῦν κύμα διαμερίζεται ὑπὸ τὸ βάρος τῆς διασχίζουσας αὐτὸ λέμβου, καὶ διευκολύνει τὴν ὄψιν τῆς ζωηρᾶς λάμπειος τοῦ κοραλλίου ὑπερλάμπει κατὰ τῶν μαύρων βράχων. Οὕτω καὶ ἡ λάμψις τῆς ἀληθείας διαπερᾷ τὴν ἀβεβαιότητα καὶ τὴν ἀντίθεσιν τῆς ἀνθρωπίνου γνώμης· συνεχῶς ἡ φωνὴ τοῦ πάθους, εὐγλωττοτέρα

καὶ ὅλων τῶν κρίσεων, χαράσσει εἰς τὴν ἔτι ἀμφίβολον ταύτην ἀλήθειαν, τὴν σφραγίδα τῆς ἀναπιμελήτου ἐναργείας.

Ὅλοι οἱ ἐν τῇ δίκῃ παρευρεθέντες, μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Βουχάναν, πρόξενος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὁ δόκτωρ Μακάρνεϋ, ὁ δόκτωρ Μακάϋ καὶ ὁ δόκτωρ Ἀῦδον, ὡμολόγησαν ὅτι οὐδέποτε ἤκουσαν ῥήτορα προσεγγίσαντα καὶ τὴν εὐγλωττίαν τῆς ὁμιλίας τοῦ Ροβέρτου Ἐμμετ. Τριάκοντα ἔτη κατόπιν οἱ παρευρεθέντες ὡμίλουν μετὰ κατανύξεως διὰ τὸ εὐχαρί, τὴν ἀταραξίαν καὶ τὴν ὑψηλοφροσύνην δι' ἧς μετεχειρίσθη τοὺς δικαστὰς αὐτοῦ. Ἀπήγγειλε τὸν λόγον τόσον μεγαλοφώνως, ὥστε καθάρωτα ἤκουσαν αὐτὸν καὶ οἱ ἰστάμενοι εἰς τὰς ἀπωτέρας θύρας τοῦ δικαστηρίου καὶ ὁμῶς οὐδὲν ὑπερβολικὸν ὑπῆρχεν οὐδὲ πομπῶδες εἰς τὴν ἀπαγγελίαν του· « Ἐξ ἐναντίας, λέγει ὁ Μάδδεν, ἡ φωνὴ του εἶχε γλυκύτητα καὶ χάριν, καὶ αἱ χειρονομίαι του μᾶλλον ἢ ἥττον ταχεῖαι, ἀνταπεκρίνοντο εἰς τοὺς ἤχους τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Ἐπροχώρει καὶ ὑπεχώρει, μετὰ τινος κινήσεως ἰδιαζούσης αὐτῷ, καὶ μὴ στερουμένης χάριτος. » Πρέπει δὲ νὰ ἀκούσωμεν μαρτυρίας αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ὑποποιοὶ ἐπὶ μεροληψίᾳ. Ὁ αὐτὸς ἀνταποκριτὴς τοῦ Χρόνου σημειῶν τὴν ἐπιστολήν του διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Βεράξ, καταδικάζει ἀπολύτως τὴν ἐπανόστασιν, καὶ προσθέτει τὰ ἀκόλουθα. « Καὶ ὁμῶς, χρεωστῶ νὰ εἰπῶ ὅτι ὑπῆρξε μέγας ἐν μέσῳ τῆς πλάνης αὐτοῦ ὅτε τὴν ἡμέραν τῆς δίκης του, ἐνῷ ὁ τάφος ἦτο ἀνοικτὸς ἐκλόνησε διὰ τῆς ἐντόνου καὶ λαμπρᾶς αὐτοῦ εὐγλωττίας καὶ αὐτοὺς τοὺς τοίχους τοῦ δικαστηρίου, εἶδον τὸν φαρμακερὸν ἐκείνον ὄφιν, ὃν ὁ πατήρ του εἶχε θρέψῃ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, φρυάσσοντα ὑπὸ τὰς πληγὰς του, καὶ τὸ ἔκτρωμα ἐκεῖνο τῆς ἀνθρωπότητος (1), ἕνα τῶν δικαστῶν του, ὠχριάσαντα καὶ τρέμοντα ἐπὶ τοῦ θρανίου αὐτοῦ. Ὑπεράνθρωπος ὑπῆρξε τὴν ὥραν ἐκείνην. Ὅτε δὲ, ἀφοῦ ἐτιμώρησεν οὕτω καὶ ἐξηκόντισε τὴν ἀτιμωτικὴν ἐκείνην πρόκλησιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, ὑπερασπίσθη τὰς ἀρχὰς εἰς ἃς ἐστηρίζετο ἡ διαγωγή του, εἶδον αὐτὸν ἀναπτύσσοντα ἠθικὴν ἀκεραιότητα, ἱκανότητα δὲ καὶ ἀφοβίαν μὴ εὐρισκούσας πρὸς τί νὰ συγκριθῶσιν εἰς τὰ χρονικά τοῦ κόσμου. » Σ. (Ἔπεται συνέχεια.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—ooo—

Βίος Γρηγορίου Μητροπολίτου Εἰρηνοπούλεως καὶ Βατοπαϊδίου, ὑπὸ Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ἱατροῦ καὶ χειρουργοῦ κτλ. Ἀθῆναι 1860.

Εἰς τοὺς ξένους ὅσοι περιήρχοντο τὰς ἐπαρχίας τῆς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τεταπεινωμένης Ἑλλάδος, προσ-

(1) Ὁ Λόρδος Νορθαμπτόν.